

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА. Кардинал за моїм вікном	10
ВСТУП	13
РОЗДІЛ 1. ПРОЩАННЯ З ЕДЕМОМ: НАРОДЖЕННЯ САМОСВІДОМОСТІ	19
РОЗДІЛ 2. ПОВЕРНЕННЯ ДОДОМУ: ПРОЄКТ «ЕДЕМ»	53
Ерос, проєкція та чарівний Інший	53
Ця божевільна річ, що зветься любов'ю	64
Внутрішня динаміка проєкції	79
Зникнення проєкцій	88
Любов, стосунки та душа	105
РОЗДІЛ 3. ДВОЄ: ЗУСТРІЧ І РОЗЛУКА	115
Управління страхом	121
Чотири принципи, на яких будуються стосунки	133
РОЗДІЛ 4. УСВІДОМЛЕННЯ ТРАВМ, ЗАВДАНИХ ЕРОСУ	156
Хлопчик, якому бракувало мами	157
Темний «скритий в крові бог річок»	163
Парадокс Абіліна	168

Турбота про тих, хто турбується	173
Самотній паладин	176
Неминучі запитання	182
РОЗДІЛ 5. ЕРОС В ОРГАНІЗАЦІЯХ	185
РОЗДІЛ 6. ПРОБЛИСКИ РАЮ	210
Духовність і душа	230
Три поети, які спілкувалися з богами	244
ПІСЛЯМОВА. Два безсоння	255
ГЛОСАРІЙ ЮНГІАНСЬКИХ ТЕРМІНІВ	267
БІБЛІОГРАФІЯ.....	272

ПЕРЕДМОВА

Кардинал за моїм вікном

У моєму домашньому кабінеті дві з половиною стіни скляні, а на стінах, де немає вікон, висять книжкові полиці та картини. Ось уже два роки до мого вікна прилітає птах — самець-кардинал — і стукає дзьобом у вікно, і це відбувається регулярно — два, а то й чотири рази на день. Хоча в мене на підвіконнях завжди щось стоїть, вказуючи на можливу перешкоду, птах уже багато місяців практично щодня продовжує стукати дзьобом у моє вікно. Зараз вже й мої пацієнти звикли до його шумної появи. Одна моя пацієнтка, яка намагалася встановити близькі стосунки з дуже наляканим і пасивним чоловіком, дивлячись на цього кардинала, одного разу сказала: «Я так само, як він, б'юся головою об якусь невидиму стіну. Я його бачу, але не можу до нього достукатися». Того дня кардинал виправдав своє «священне» ім'я, бо жінці багато що стало зрозуміло і вона навіть посміялася над собою.

Деякі самозвані орнітологи вигадували різні теорії, які пояснювали таку поведінку кардинала. Одні вважали, що він дуже

агресивний і хоче побитися з собі подібним, віддзеркалення якого він бачив у шибці. Інші давали прямо протилежне пояснення, з яким був згоден і я, незалежно від того, чи відповідало воно дійсності. Вони вважали, що кардинал втратив свою супутницю і йому здавалося, що він знайшов її. Сповнений радості і невгамованої пристрасті, він періодично линув до неї і щоразу, приголомшений, відскакував назад. Років зо два тому я бачив його подругу і весь його виводок, але з того часу подруга більше не з'являлася, тому друге пояснення було мені набагато ближчим і не давало спокою. Якщо це справді так, то така картина не може не викликати душевний біль. Значить, він такий самий, як і ми.

Хоча було зрозуміло, що він вперто не бажає змінювати свою поведінку і змиритися з утратою, я продовжував фантазувати, що він зможе все-таки усвідомити те, що відбувається, тобто зрозуміти, що він зачарований своїм віддзеркаленням у шибці. Я фантазував про те, що він точно знає: його супутниця покинула його назавжди, але він продовжує битися в цю невидиму стіну, бо продовжує її шукати і не втрачає надії. І так буде завжди.

Під час Другої світової війни, коли я був ще дитиною, була дуже популярною пісня «Час настав». У ній були рядки, які впали мені в пам'ять:

Скоро ти пливтимеш
У далекому океані.
І там, вдалині,
Прошу, не забувай мене.
Повернувшись, ти побачиш,
Що я тебе чекаю.

Я спеціально приходив на перон, щоб побачити, як від'їжджали на фронт солдати і матроси, і розумів, що означали опубліковані в газетах списки вбитих, поранених і зниклих безвісти, а також золоті зірки, які з'являлися на вікнах¹. Чомусь (я можу лише здогадуватися про причину, але не можу її зрозуміти) одного разу я заспівав цю пісню на вулиці і голосно розридався, але мені зовсім не було соромно. Тільки зараз я можу сказати, що тоді, задовго до повного усвідомлення сенсу прив'язаності і втрат, тривоги сепарації, туги та непоправної втрати, я якимось чином розумів, що в цих рядках пісні відбилася вся глибина нашої несамовитої мандрівки.

Навіть зараз, коли я пишу ці рядки, кардинал продовжує битися у скло, не припиняючи своїх марних зусиль. Так само, як ми.

¹ Золоті зірки у вікнах будинків означали, що солдат, який жив у цьому будинку, загинув на фронті. — *Прим. пер.*